

СТАНОВИЩЕ

от Сава Иванов Гроздев, доктор по математика, доктор на педагогическите науки, професор в Института по математика и информатика при БАН на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование: 1. Педагогически науки професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по ... докторска програма “Методика на обучението по математика“

Автор: Хари Алексиев Алексиев

Тема: “Успяващият учител по математика”

Научни ръководители: професор, доктор на педагогическите науки Сава Иванов Гроздев, ИМИ-БАН;

професор, доктор на педагогическите науки Йордан Борисов Табов, ИМИ-БАН

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Настоящото становище е изготвено на основание решение на Научно жури от 17.07.2013 г., определено със Заповед № 262 от 10.07.2013 г. на Директора на ИМИ-БАН чл. кор. Юлиан Ревалски на основание решение на НС на ИМИ-БАН (Протокол № 7 от 05.07.2013 г.). Като член на Научното жури получих достъп до документите на Хари Алексиев Алексиев, докторант на самостоятелна подготовка към секция “Образование по математика и информатика” при ИМИ-БАН. Документите и материалите са оформени грижливо и дават възможност за обективна и пълна оценка на кандидата в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за приложението му, както и вътрешните правилници на БАН и ИМИ-БАН. В момента Хари Алексиев е безработен с изтекъл мандат като член на Комисията за защита от дискриминация от квотата на Парламента на Република България (мандат 2005–2012 г.). Преди това, в периода 1980–2004 г., в продължение на 25 години той е бил учител по математика и информатика в СОУ „Антим I“, гр. Златоград, повече от 10 години от които е директор на същото училище след спечелен конкурс за такъв. В продължение на една година (1979–1980 г.) е бил възпитател в ученически пансион. Хари Алексиев е старши учител от 1988 г. и притежава първа професионално-квалификационна степен от 1990 г. Завършил е средно образование през 1971 г. в гр. Златоград и висше през 1977 г. във ФМИ на СУ „Св. Кл. Охридски“ – магистратура по математика със специализация по алгебра („Групови алгебри и пръстени“). През 1982 г. той придобива учителска квалификация по математика и информатика в ПУ „П. Хилендарски“. През 2008 г. Хари Алексиев получава професионална квалификация по право в ЦМИПП към УНСС, през 2009 г. завършва курс по медиация към Министерството на правосъдието, а през 2011 г. – магистратура по специалността „Право на ЕС“ към Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“.

2. Актуалност на тематиката

Старата максима „Какъвто учителят – такова училището – такива учениците“ не е загубила значение и днес. Понастоящем българското училище преживява трудни дни. Нарушен е балансът между обучение и възпитание. Съществуващата учебна среда не създава условия за изява на учителите, няма стимули за тяхната квалификация и продължаващо обучение. И все пак се намират добри учители и техни възпитаници получават престижни отличия на световни олимпиади и състезания. Важният проблем е да се направи характеристика на добрия учител и да се очертае неговият портрет. Изследването на българската и чуждестранната образователна традиция, както и ефективният сравнителен анализ са в състояние да установят представите за добрия учител с отчитане развитието на науката за образованието и прогреса на обществото. На тези въпроси е посветена рецензираната дисертация и нейната поява е актуална, защото допринася за

увеличаване броя на добрите учители, от които българското училище има особена необходимост днес.

3. Познаване на проблема

Въз основа на обзор на научна литература в дисертационния си труд и изследване на традициите Хари Алексиев осветлява основни характеристики на добрия учител и дефинира понятието “успяващ учител”, изучавайки и обобщавайки неговите ефективни инициативи и дейности. Той демонстрира много добро владение на литературните източници и съответните теоретични параметри по темата на дисертационния труд и свързаните с нея резултати.

4. Методика на изследването

В дисертационния труд са използвани: анализ на научно-приложна литература, резултати от анкета, наблюдение, сравнение, обобщение, статистическа обработка и др.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е от 126 стандартни машинописни страници, състои се от увод, 3 глави, заключение и литература (110 стр.), която включва 4 уеб-страници, 17 списания, заглавия на 9 книги, 5 материала от пролетни конференции на Съюза на математиците в България и ползвани източници: 18 статии, 20 книги на български език и 7 книги на английски език. Основната хипотеза касае разработения модел на успяващ учител и се отнася до твърдението, че този модел ще допринесе за повишаване компетентността на учителите и ефективността на тяхната работа, превръщайки ги в активни участници в учебния процес. Биографията на автора е доказателство, че предлаганата образователна среда може да повиши ефективността на обучението и създаването на качествени випускници. Хипотезата е формулирана въз основа на задълбочено проучване и съдържателен анализ, в резултат на което са формулирани методи за управление на обучението и осъществяване на учебните цели. Предложена е ефективна методика за формиране на умения. В първа глава е представена анкета от осем части, която е проведена с учители по математика от всички административни области на страната. Анкетираните учители са от целия спектър: от начинаещи (за първа година) до приключили своята кариера учители по математика (пенсионери). Отделните части на анкетата са посветени на статуса на учителя, интересите и инструментите в учебно-педагогическата дейност, участията в професионални сдружения, конференции, в съпътстващи извънкласни дейности, осъществяване на частни педагогически услуги, публикационна активност и използване на съвременните информационни и комуникационни технологии. Формулирани са и са проверени 5 хипотези за успяващия учител по математика. Главата завършва с извеждане на индикатори за успяващ учител на базата на проведеното анкетно проучване. Във втора глава са описани организацията и методиката на изследването. Излиза се от идеята, че процесите са динамично променящи се и налагат своевременно адаптация и регулация. Тук е предложен концептуален модел на успяващия учител, базиран на ролята, която му се определя – да бъде мотиватор, посредник, консултант и възпитател. От изведените идентификатори при експерименталния подход чрез анкетата е извършено сортиране на основните етапи и дейности към тези етапи за превръщането на един учител в успяващ. То включва: образователен етап, адаптивен етап, самостоятелен етап и творчески етап. Третата глава е посветена на разработения от автора технологичен модел на практиката на успешния учител. Структурните компоненти на модела са: училищната среда (включваща дейности във връзка с уроци, контролни, класни, определяне и оценка на входни и изходни нива, разработка на материали за кръжоци, представяне на реферати, провеждане на конкурси и др.); извънучилищна среда (включваща дейности във връзка с частни уроци, квалификации, публикации, изготвяне на презентации, посещения на уеб-страници, представяне на отчети, оценявания и др.). Особено място е отделено на

архива на учителя. Споделяйки своя многогодишен опит, авторът счита, че именно архивът дава възможност за оценка, саморегулация и развитие до нивото на успял учител. Адаптивност, креативност и иновации в резултат на индивидуално отчитане на личните си постижения и пропуски, извеждане на перспективите не само в училището, където работи, но и в системата на образованието, съобразени с тенденциите в международните оценявания и реализацията на собствените ученици са задължителни условия за превръщането на един учител в наистина успял.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Хари Алексиев е представил общо 5 публикации по темата на дисертационния труд: 3 статии, от които 2 на английски език и 2 доклада на годишни отчетни сесии. Това е само част от общата му публикационна дейност, която включва още 10 статии, 2 от които в качеството му на водещ рубриката „Една задача – много решения“ като член на редколегията на сп. Математика плюс. Той е автор на 2 книги: Поглед назад (История на училище ”Антим 1”, гр. Златоград, 2002-1968), Част I, Принта ком (Смолян), 2002 г. и Поглед назад (1968-1934), Част II, 2007 г. Съавтор е на книгата „Часът на математиката за 5 клас”, Изд. „Изкуство“, 2006 г. Не е представен списък с цитирания. Участията с доклади в научни инициативи са добра апробация на резултатите от дисертационния труд. Няма основания да се смята, че представеният труд не е лично дело на автора му.

7. Автореферат

Авторефератът и авторската справка отразяват правилно съдържанието на дисертационния труд. Приемам претенциите на автора за приносите му.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Представеният дисертационен труд дава възможност за разширение и бъдещи изследвания. Това се отнася и в посока разработване на указания за ползване опита на автора в учебната практика на учителската колегия по математика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Считам, че са **изпълнени критериите и условията** и авторът на дисертационния труд **отговаря** на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му, правилниците за развитие на академичния състав на БАН и ИМИ-БАН във връзка с придобиването на образователната и научна степен “доктор“. Въз основа на изброеното по-горе **давам положителна оценка** и предлагам на почитаемото научно жури **да гласува да се присъди** на Хари Алексиев образователната и научна степен “доктор“ по област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по ...; докторска програма “Методика на обучението по математика“.

София, 13 август 2013 г.

Изготвил становището:

(проф. дпн Сава Гроздев)